

Elhunyt Senkálzsky Endre színművész

Életének 100. évében vasárnap (2014. január 5-én – a szerk.) meghalt Senkálzsky Endre, a Kolozsvári Állami Magyar Színház örökös tagja – közölte Facebook-oldalán az intézmény.

Senkálzsky Endre 1914. október 2-án született Kolozsvárott. Színpadi pályafutását amatőr színjátszóként kezdte, az 1930-as években vándorszínészkedett. Tanulmányait 1935-1937 között végezte Hetényi Elemér színiiskolájában. Szabadkai József, majd Jódy Kámlly színtársulatában játszott (1937–1939), 1939-től a kolozsvári Thália, a Magyar Színház, a Nemzeti Színház, az Állami Magyar Színház tagja, 1948–1949 között művészeti igazgatóhelyettese, majd igazgatója is volt a legnehezebb időkben, 1964 és 1969 között. 1949-1954 között tanított a kolozsvári Magyar Művészeti Intézetben. 1977-ben vonult nyugdíjba, de 96 éves koráig megszakítás nélkül tovább játszott a kolozsvári színház produkcióiban. Hosszú ideig Európa egyik legidősebb aktív színésze volt. Vendégként Szatmárnémetiben, Nagyváradon, Marosvásárhelyen szere-

99 éves korában

pelt, Szatmáron és Nagyváradon rendezett is. 1992-től volt a Kolozsvári Állami Magyar Színház Örökös tagja.

Pályafutása során eljátszotta Ádám szerepét Madách Az ember tragédiájában, és megformálta Bánk bán alakját is Katona József drámájában. Színészi munkája mellett rendezőként is dolgozott: 1978-tól három éven át 14 görög tragédiából álló ciklust rendezett.

Munkásságát számos kitüntetéssel, köztük a Színházi Kritikusok Céhe életműdíjával ismerték el. Az életműdíj 2012-es átadásakor Tompa Gábor, a kolozsvári színház igazgató-főrendezője hangsúlyozta, hogy Senkálzsky Endre mellett nem kevesebb, mint hét generáció nőtt fel, és ő mind a hét generációt örökifjú szívvel és mentalitással figyelte, segítette. Tompa Gábor szerint nagy mértékben köszönhető Senkálzsky Endrének, hogy a kolozsvári magyar színház ma erős, sikeres társulatot tudhat magáénak.

(MTI – 2014. január 5. és a Magyar Nemzet online – 2014. január 5. szerkesztett változata)

„Ha tudtok, szegezzetek rá új zászlót!”

Senkálzsky Endre Érdemes Művész koporsójánál, a Kolozsvári Állami Magyar Színház előcsarnokában, 2014. január 9-én.

Senkálzsky Endre, sokszorosan is kitüntetett Érdemes Művész koporsójánál az egyházi búcsúbeszédet a magyar pró-

za atyjának, Pázmány Péter bíborosnak a szavaival kezdem: „*Valamint a kaszás a füvekben válogatást nem téveszen, hanem, noha egyik magasabb a másikkal, egyik szebb a másikkal, de egyaránt mind levágja, egyrakásba hányja: úgy a halál sem nézi, hogy emez hatalmas vagy*

gazdagb, szebb vagy ifjabb, erősebb vagy bölcsebb: hanem egyenlőképpen lekaszál, földhöz ver, és oly egyarányúvá téveszen mindeneket, hogy a holt csontok között megválogatható különbsége nem marad az embereknek.... Az üdő és a halál vetten-vészi részeit életünknek. Gyermekségünk elfogy, mikor ifjúságot érünk: ifjúságunk meghal, mikor emberkorra jutunk: megállapodott emberségünk véget ér és elolvad, mikor megvénhedünk: úgy-hogy ez a mindennapi fogyás nem egyéb hosszú halálnál: és mikor vége leszen életünknek, vagy inkább egész halálunknak, akkor szűnünk meg a halástul.”

Ugyanezt a megcáfolhatatlan gondolat-sort a Pázmány korabeli spanyol író, Cervantes, Don Quijote című regényében így mondja el: „nem láttál-e még olyan színdarabot, melyben királyok, császárok, főpapok, lovagok, úrhölgyek s más egyéb személyek szerepelnek? Az egyik a rablót játssza, a másik a csalót, az a kereskedőt, amaz a katonát, egy másik az okos bolondot, a harmadik a szerelmes bolondot, – mikor aztán a darabnak vége, azaz, ha vége az életnek: a halál minden szereplőt kivetkőztet öltözetéből, mely a többitől megkülönböztette, s a sírban aztán egyenlőkké lesznek valamennyien”.

Ennek a kemény valóságnak a fájdalmát és szomorúságát viszont reménykeltően oldja fel Pál apostol azzal a vigaszt nyújtani tudó tanítással, mely szerint (mint hallottuk): „akár élünk, akár halunk, egyaránt az Úréi vagyunk”. Ezért, bár a szereteteinktől való kényszerű elválás pillanatában mindig sajog a lelkünk és bánatunkban (befelé legalábbis) könnyeket hullatunk, reménytelen-ségbe és kétségbe még sem esünk. Nem, mert a halálban ugyan megváltozik, de nem szűnik meg az életünk. A gyászmise

prefációjával latinul szólva: Vita mutatur, sed non tollitur! Teológiai megalapozása mindennek az a győzedelmes húsvéti hit, mely szerint: az enyészet fölött is él Isten hatalma, s tovább élnek azok, akik benne hittek és benne haltak meg. Nos, Senkálzsky Endre benne hitt és benne is halt meg, magához véve betegágán a lelket erősítő szentségeket, őszinte gyónásban és bűnbánatban kiengesztelődve önmagával, környezetével, és nem utolsósorban Istenével.

Nagyon régi ismeretség, illetve fokozatosan elmélyült barátság fűz engem a koporsóban nyugvó Mesterhez. Közel fél évszázad óta mindvégig tisztelője és rajongója voltam az ő senki máséval össze nem téveszthető színpadi művészetének. 2000-ben, a magyar kereszténység ezredik, s az egyetemes kereszténység kétezredik jubileumi évében a *Vasárnap* című katolikus hetilap olvasói számára egy hosszabb interjút is készítettem vele. Akkor, 13 évvel ezelőtt, többek között ezt kérdeztem tőle: „Mester, kik a máig ható példaképei?” És ezt a határozott, egyértelmű választ adta: „Márton Áron püspök, az emberebb ember! Az ő példaadó élete győzött meg arról, hogy a kereszténység lényege a másokért való élésben rejlik.

Példaképeim között tartom számon Puskás Lajos cserkészparancsnokot. Ő vezetett rá arra, hogy az ember igazságérzete az önismerettel kezdődik. Az önismeret azonban ne váljék önámítássá, mert valódi értelmű önmagunk keresése abban a világban, amelyben élünk. Az igazságot nem lehet egyetlen csalhatatlan módszerrel megközelíteni, de kétféle erkölcsessel sem. Továbbá Szentgyörgyi István színész, valamint Janovics Jenő színigazgató élete – a helyben maradás, új-

rakedés példaképe volt és maradt számomra”.

Mindennek szeretetteljes és hálás megvallása persze nem jelentette azt, hogy megérdemelt művészi sikerei és örömei mellett ne lettek volna lélekmarcangoló bánatai is, lelki fájdalmai a Mesternek. Ugyanebben az interjúban erre irányuló kérdésemre szó szerint ezt válaszolta: „A bánatomat Reményik Sándor fogalmazta meg *Egymás mellett soha?* című versében”. S idézte is rögtön a költeményt: „*Hát így is kell mindig lennie: / Föül az egyik, s a másik alul? / Hatalmi kérdés emberek között, / S a hatalomban egyik elvadul? / Mindig csak elnyomott és elnyomó, / Kis különbség a módszerek között / És árnyalatok kocka fordulásakor, / S meztelen önzés mindenek mögött?*” Mondandóját nagyon keserű szájjal így fejezte be: „Választ a feltett kérdésre Reményik sem tud adni”. Sajnos, „összmagyar” vonatkozásban a helyzet azóta sem változott sokat, sem odaát, az anyaországban, sem itthon, erdélyi világunkban.

Imént idézett válaszában Senkáliszky Mester külön említette Szentgyörgyi István nevét. Ő, hozzá hasonló korú idős emberként, 1931. április 14-én, születésének 90. évfordulóján már nem bírt elmenni a színházba, hogy ott még egyszer fellépjen. Viszont, mint elkötelezett és vérbeli színész, figyelemre méltó levelet írt nagyra becsült közönségének. Ez a szó szoros értelmében búcsúlevél volt, amit ott és akkor fel is olvastak. Ezeket írta: Olyanformán érzem magam, mint ha zászlótartó lettem volna egész életemben. Tartottam a zászlót, mikor a régi Farkas utcai színházban lobogtattuk, aztán az új nemzeti színházban – aztán a mai színpadon.

Peregtek a kegyetlen évek, és lassan ronggyá lett a zászló, csak a rúdja maradt egy vénember kezében. Odaadom most nektek azt is, ha tudtok, szegezzetek rá új zászlót!” Halljátok jelen levő pályatársak?! Ha tudtok, szegezzetek rá új zászlót! Azt gondolom, akár Bandi bátyám ajkáról is elhangozhattak volna ugyanezek a testamentumként ható, végrendeletszerű szavak: Ha tudtok, szegezzetek rá (a rúdra) új zászlót.

Tíz évvel ezelőtt, 2004-ben, 86. születésnapján, fizikai távollétem miatt lélekben álltam be a tisztelgők sorába, és a távolból levélben köszöntöttem őt a következő sorokkal: „Kedves Mester, Bandi bátyám! A tavalyi színházi világnapon a színpadon játszókat (a mindenkori színészeket) és a színházat látogatókat (a mindenkori Nagyérdeműt) köszöntő Tankred Dorst, német drámaíró többek között ezeket mondta: „Színház mindaddig lesz, amíg az emberek szükségét érzik annak, hogy megmutassák egymásnak: milyenek ők, milyenek nem, és milyenek szeretnének lenni”. Hát Te, Bandi bátyám, éppen ennek a fajta Színháznak voltál Isten kegyelméből évtizedeken keresztül s vagy még mindig (akkor 90 évesen!) mindannyiunk nagyrabecsült, makacsul kitarító és optimizmussal teli munkása, amit most hálásan megköszönve imáimban, Isten oltalmazó szeretetébe ajánlak. Áldjon meg ő Téged továbbra is szellemi frissességgel, (költői szavakat idézve) a „belső táj nélkülözhetetlen békéjével és testi egészségével, munkabírással - mindannyiunk öröme és megelégedésére”. Válaszul egy Kötő József által összeállított, most itt a kezemben tartott szép könyvet, *A színház fanatikusa* címűt kaptam tőle ajándékba, a következő dedikációval: „Jakab Gábornak, lelki nyugalmam pász-

torának! Köszönöm, hogy imáidban Isten oltalmazó szeretetébe ajánlasz és kéred, áldjon meg engem továbbra is szellemi frissességgel, a „belső táj nélkülözhetetlen békéjével”, testi egészségével és munkabírással. Az Isten áldjon meg Téged is! Kedves Gábor, hálám jeléül fogadd ÉLETREGÉNYEMET – szeretettel Bandi bátyád”.

Kedves Bandi bátyám! Gyakran idézik színházi körökben a színházzal kapcsolatosan Hamlet nagyon is megalapozott kifakadását, idézem: „Lelkem facsarodik belé, ha egy tagbaszakadt, parókás fejű fickót hallok, hogyan tépi foszlánnyá, csupa rongyokká a szenvedélyt, csakhogy a földszinten állók fülét megrepessze... Én az ilyen fickót megcsapatnám, amiért a különcöt is túlozza és heródesebb Heródesnél”. Bandi bátyám, állíthatom, hogy te soha nem tartoztál az ilyenfajta ripacs színészek közé. Azt a színházat képviseltesd, melynek mindig is az a célja (Shakespeare-t idézve), hogy „tükröt tartson a természetnek, hogy felmutassa az erénynek önábrázatát, a gúnynak önnön képét, és maga az idő, a század testének tulajdon alakját és lenyomatát”. Ez a gondolat egyébként évszázadokkal korábbi időből való, hiszen eredetileg Cicerótól származik, aki szerint, idézem: „a színdarabnak az emberi élet tükrének, az erkölcsök példájának s az igazság képének kell lennie”.

Amit Friedrich von Schiller gondolt a 19. században, amikor Ciceróhoz hasonlóan ő is erkölcsi intézménynek nevezte a színházat, azt jóval korábban Shakespeare váltotta igazán valóra. Igen, ő mindenféle tendencia nélkül magasztos erkölcsi eszméknek lett a világgraszoló hathatós hírnöke, és így: egy Lear, egy Hamlet, egy III. Richárd többet tett az emberi nem megtisztítására és felemelésére, mint a legékesebb politi-

kai szónoklat. Hadd jegyezzem meg itt zárójelben gyakori színházlátogatóként nagyon szerényen, ha valamit manapság személy szerint hiányolok néha mégis a színházból, az a CSEND, a meditációra is alkalmas adó csend, az elmét és a lelket egyaránt megoldoztató és meggondolkoztató filozófiai és vallási mélységű csend, s nyomában a valóságos és nem csak mondva-csinált katarzis, illetve olyanfajta (különben) banálisnak tűnő igazságoknak a felfedezése, amilyeneket a 100 éve született Weöres Sándor fogalmazott meg a kolozsvári színház jelenlegi műsorán szereplő A teljesség felé című művében: „alattam a föld, fölöttem az ég, bennem a létra”.

Bandi bátyám, szóban kifejezett személyes kívánságodnak eleget téve (a Teodora-házban többször is meglátogattalak, legutóbb éppen Szilveszter napján), katolikus egyházunk papjaként imádságos lélekkel elkísérlek utolsó utadra, a Házsongárdba. De tudd meg, az én gyászom ma azért nagy, mert a Tündérországoknak is nevezett Erdély szellemi és kulturális erdejében szemem láttára ismét kidőlt egy hatalmas fa. Igaz ugyan, hogy senki sem pótolhatatlan, de hiányozni fogsz - és nemcsak nekem, sokaknak... A horizonton túli viszontlátás reményében veszek ezért búcsút tőled „a” színésztől, a színház fanatikustól, az egyenes testtartású, elegáns megjelenésű, komoly gondolkodású, jellemes és talpig becsületes embertől. Mivel pedig a szépet és eszményt kereső, a kultúra iránt érdeklődő magyar közönség (illetve közösség) szolgálatában fogyott el égő gyertyaként 100 évig tartó földi életed, Isten-Atyánknak a kebelén legyen jutalmad a mennyei Requiem! Ámen.

Jakab Gábor

(Szabadság – 2014. január 11.)

Drága Bandi bácsi,

mint ki végleg, mint ki örökre, mint ki nemes szövésű emlékebe öltözött s búcsúzni mégis tétova, készületlen, álllok a pillanat megmásíthatatlan felismerésében kissé irigykedve, hogy ez igen, ez az átváltozás remekül sikerült, hogy ezt vajon hogy kell csinálni?... mint ki titokban keresi a függönyt, hogy már lemeget, vége a jelenetnek, fel lehet kelni, lehet tapsolni, meghajolni, mint ki felméri mégis, hogy meg-rabolták, hogy szálfagyenes gerincet víz-szintessé szenderített a vég, mint ki fejet hajt most az alázat, a szeretet, a kitartás, a tudás, a bölcsesség előtt... „Zsolt, gyere ide, mondani akarok valamit. Néztem a jelenetet, nem rossz, amit csinálsz, csak

nem lehet érteni semmit. Ne befele. Kifele. És halld meg, amit mondasz, ne vágass át a szövegen, ne rohanj”. „De Bandi bácsi, a rendező azt mondta, hogy...” „Úgy kell csinálni fiam, ahogy a rendező mondta, de kicsit úgy is, ahogy én mondom, a kettő nem mond ellent...” Köszönöm, úgy fogom csinálni Bandi bácsi, úgy fogjuk csinálni. Most már semmi nem ragadhatja el tőlünk... a test már nem fog elvágódni a padlóburkolaton, a lélek szabadon száguld és mégis velünk marad, mint ki nemes szövésű emlékebe költözött, mint aki örökre, mint aki végleg. Drága Bandi bácsi. Isten veled, nyugodj békében!

Bogdán Zsolt

Szomorújelentés

Szívünk mély fájalmával de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy a drága jó férj, pótolhatatlan édesapa, nagypapa, testvér, rokon, szomszéd és ismerős

Keresztes János
nyug. könyvelő

életének 80-dik, házasságának 55-dik évében, rövid szenvedés után 2014. január 9-én szerető szíve megszűnt dobogni. Nehéz szívvel, de Isten akaratában megnyugodva búcsúznak Tőled, 2014. január 11-én 15 órakor az örmény katolikus temetőben. Virrasztás 2014. január 10-én 17 óras szentmise után lesz az örmény katolikus templomban. Béke poraira, emléked szívünkben örökké élni fog!

A gyászoló család

Gyergyószentmiklós, 2014. január 9.

*

Keresztes János nyugdíjba vonulásáig a Fafeldolgozó vállalat főkönyvelője volt, becsülettel végezte munkáját. Hosszú évekig tevékenykedett mint egyháztanácsos. Ügylet és könyvelte az egyház pénzét. Mindenre gondja volt, ami az egyház vagyonát képezte. Személyesen foglalkozott az egyház érdejeivel. Részt vett a Gyergyószentmiklói Örmény Katolikus Egyesület alapításában is. Köszönjük munkásságodat, örvendünk, hogy velünk voltál. Emlékedet szívünkbe őrizzük, nyugodj békében!

Kulcsár László Gy.Ö.K.E. elnök

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe Avedik Hovaneszján atyával

Budapesten, Avedik Hovaneszján atya ünnepélyes örmény katolikus szentmisét mutatott be öményül az Orly utcai örmény katolikus templomban 2014. február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén. Az oltárnál szolgált Fülöp Ákos plébániai kormányzó úr és Zsigmond Benedek armenológus. A szentmisén közreműködött az INPERATRIX énekegyüttes. A zsúfolásig megtelt templomba Avedik atya hosszú és fáradságos út után érkezett Bejrutból, közvetlen modorával hozzájárult a Lelkészség hitéletének fel-
lendítéséhez. A szentmise után, az év első zeneagapéján Szilvay Ingrid gyönyörű játékkal felavatta a plébánia vadonatúj zongoráját. (Részletes beszámoló a miséről és a zeneagapéről a következő füzetekben. Fotók: Kabdebó János és Heim Pál.)

Részlet a miséből

Szongoth Gábor köszönti a zeneagapén megjelenteket

Avedik Hovaneszján atya áldást oszt

Szilvay Ingrid zongoraművész